

[illegible]

...k'i bilmeven birisi aibi sordu. sonra da bilen biri aibi. doğru söyledin, dedi.

bilimlerini dinar güler sözde, sonra da enertirleri; göçü, eğitimi, sosyal hayatını, varlığını ve melekeleri olduğunu bilemezler; onları kendisinden başkası bilemez. "Rabbimin dularını ondan başkası bilemez" (Müddessir: 31). Ulu Allah insanları hidayet etmek için onların ilahlarına kitaplar indirmiştir.

İnşaatçı Allah'ın bütün hakkı topladığı gündür, aralarında amellerine uygun olarak karar verir. Sonra İslam'dan önceki insanların yaptıkları işleri gözden geçirir ve bunları değerlendirir. Eğer bir kişi iyi işler yapmışsa, Allah'tan ödül alır. Eğer kötü işler yapmışsa, Allah'tan cezalandırılır.

İnşaatçı Allah'ın bütün esvayı takdir etmesine demektir.

mi Allah'ın bütün cıvay, tatlı sesine gelsek...

mi İhlâs,

mi ona ihlâs ibadet eder, ondan başkasını gözünün önüne getirmesin, ibadet ederken de

mi dörtlüvürmus alibi bunu aklından çıkarmazsın

“Nerede olursanız o sizinledir” (Hadid: 4).

ini kıyametin kopmasından.  
ini ben ve sen onu bilmemede eşitiz. Allah Teala şöyle demiştir: "Sana kıyametten sorarlar, /amet gemisi ne zaman demir atacak, diye? De ki: Onun ilmi Rabbimin yanındadır. Onun /atlı kendisinden başka kimse bilmez" (A'raf: 187).

Yeni kıyafetini giymişti. Kadın efendisini demektir, bir rivayette, erkek efendisini demektir. Yani kıyafetinden biri de cariyeye edinmenin ve onları bu sığata yatağa almanın ki o zaman evlatlar doğururlar, onlar da babaları gibi hür olurlar. Çünkü onun efendisinden doğan çocuğu efendisininindedir. Zira babanın mülkü diğer evlatlarına geçer. O bu itibarla cariye'nin efendisi olur. Şöyle denilmiştir: Bu, asi evlatların çok olmasından kinayedir, öyle ki baba evladından korkar, tipkinin efendisinden korktuğu gibi.

etinde geçen hâfi yalın ayak demektir. Âri de çıplak, üzerinde elbise olmayan demektir. Âle aili'nin  
göğludur ki fakir demektir.

فَقَالَ: هَذَا جَبْرِيلُ يُعَلِّمُ النَّاسَ دِينَهُمْ.<sup>(٧)</sup>

çıplakların ve koyun çobanlarının yüksek bina yarışına girmeleridir<sup>(1)</sup>. Hz. Ömer şöyle dedi: Sonra aradan epey uzun bir zaman geçti<sup>(2)</sup>. Sonra Efendimiz bana: Ya Ömer, soru soranın kim olduğunu biliyor musun, dedi? Ben de: Allah ve Resul'ü daha iyi bilir, dedim. Dedi: O Cebrail'di, size dininizi öğretmek için gelmişti<sup>(3)</sup>. Beşler rivayet etmiştir.

Bir rivayette şu ilave vardır<sup>(4)</sup>: O, Allah'tan başkasının bilmediği beş'in<sup>(5)</sup> içindedir, dedi, sonra da Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şu ayeti okudu: "Şüphesiz kıyametin ilmi Allah'ın yanındadır" (*Lokman*: 34). Sonra arkasını döndü<sup>(6)</sup>. Efendimiz: Onu bana getirin, dedi. Kimseyi görmediler. O da: O Cebrail'di, insanlara dinlerini öğretmek için geldi, dedi<sup>(7)</sup>.

## İKİNCİ BAB KÂMİL İMANIN SIFATLARI HAKKINDADIR

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ <sup>(٨)</sup> مِنْ وَالِدِهِ وَوَلَدِهِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ <sup>(٩)</sup>. رَوَاهُ الشَّيْخَانُ وَالنِّسَائِيُّ.

Enes bin Malik radyallahu an'hen: Resulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle demiştir: Ben bir kimseye<sup>(6)</sup> babasından, çocuğundan ve bütün insanlardan daha sevimli olmadıkça iman etmiş olmaz<sup>(7)</sup>. Şeyhain ile Neseî rivayet etmişlerdir.

- (1) Rîâ, rain'in çoğuludur, ruât denir, mesela vülât gibi, şâ' ve şiyah da koyun demektir. Yani kıyamet alâmetlerinden biri de sıradan insanların yüksek binalarla gururlanmasıdır, demektir.
- (2) Meliyyen aşıyiven veznedir; uzun zaman demektir yani Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i üç gün görmedim, demektir, nitekim bir rivayette, sonra karşılaştım, demiştir.
- (3) Sahih hadistir, Müslim, 8; Ebu Davud, 4695 – 4697; Tirmizî, 2610; Nesefî, 5005; İbn Mace, 63; Ahmed, Müsned, 15/2, 53; İbn Hibban, Sahih, 168 – 173.
- (4) Yani Şeyhavy, Ebu Hureyre'den rivayet etmiştir.
- (5) Yani Kıyametin bilgisi Allah'tan başkasının bilmediği beş şeye dahildir.
- (6) Yani soru soran gitti, Efendimiz de: Onu bana getirin, dedi; gittiler, onu bulamadılar. Belki de bu soru Cebra'il'den birkaç kere olmuştur. Çünkü Hazretî Ömer bu ilaveyi rivayet etmemiştir. Eğer onu işte idi mutlaka rivayet ederdi. Allah daha iyi bilir.
- (7) Sahih hadistir, Buharî, 50, 4777; Müslim, 9; Ebu Davud, 4698; Nesefî, 5006; İbn Mace, 64; İbn Hibban, Sahih, 159, hepsi de Ebu Hureyre'den rivayet etmişlerdir.
- (8) Yani ona göre bütün insanlardan daha sevimli olmalıdır, daha açıkçası bir kimse Allah ve Resul'ün nûn rızasını yakın akrabalarının üzerinde görmedikçe imanı kâmil olmaz. Burada sevgiden maksat özlem sevgisi değildir, evlat sevgisi gibi şefkat manasına da değildir, aşk sevgisi de değildir, me-sela aşkın sevgisi gibi. Çünkü bu ikisi iradeye dahil değildir, maksat sevginin sonucudur ki o da sevilen kimsenin emrini dinlemektir. Çünkü kim bir insanı severse onun dediğini yapmağa koşar.
- (9) Sahih hadistir, Buharî, 15; Müslim, 44; Nesefî, 28, 29, 50; İbn Mace, 67; Ahmed, Müsned, 3/207, 278; Darimî, 2741; İbn Hibban 179.